

מסורת הש"ס

^(א) דף קד, ג) [מנחם עיך לעי"ב], א) [ב"מ דף קא:],

הגהות הב"ח

(א) בבשנה פחת משמות: (ב) גב' הגיעו קא תני (אלא) תו"מ וי"ב גיטת רשב"ס א"ל רב יהודה בשם הדיין: (ג) רשב"ס ד"ה פחת שרות וכו' קב לסאה ויטיו טעמא פחת שרות: (ד) ד"ה ה"ג בסדר המשנה פחת משמות: (ה) ד"ה שמוט וכו' ובמצריו הפי"ד וחכ"כ מה"ד הכי קאמרו וכו' הלא דקתני פחת משמות הגיעו היינו פחת מן היות כור י"ב פירוש לפירושו דבמתני' גרסינן פחת ורב הונא קמפרש כמו פחת עט וי"ד וה"ק גרסי' בסדר הכות טר שמוט ורב יהודה קמפרש פחות משמות אלל בתוס' משמע דל"ג פחת וגם לרב הונא גרסי' פחות משמות: (ו) ד"ה אמר לך וכו' דלעולם שמוט: (ז) תוס' ד"ה הגיעו וכו' פחות וכו' פריש' דגבי שום הדיינין.

מוסף תוספות

א. אך שקצת קשה דהך דהכא לא הוי כשיטת התלמוד. שם. ב. כלומר וכו' שחולקים בו אחר שרות כמו שהלכו אחר גבול זה גבי שום הדיינין. רעיו ינה.

בית כור פרק שביעי בבא בתרא

בתנ"י **בסימניו** ו**במצריו**. האומר לחצירו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימניו והמזכרים הללו שאמה רואה הכל קח לך: (א) **פחות משמות הגיעו**. דהיינו טפי מרובע לסאה כפלי כפלים דשמות היינו קב לסאה וה"נ טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דהתם הוי שיעוריה

ברובע לסאה אבל הכא בעי טפי דהא כיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך כהן חסר הן יתר דמי כדאוקימנן לעיל:) והשתא דאמר בית כור בסימניו ובמצריו אני מוכר לך מטפינן שיעורא ואמר' אפילו פחות משמות הגיעו דכיון דהראה לו המזכרים כמאן דזבין ליה שדה זו סתמא דמי כמות שהוא צין קטן צין גדול אלא דאהני מאי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור שאינו חסר יתר על שמוט: הכי גרסי' בסדר המשנה (ז) **פחות משמות הגיעו עד שסות ינכה**. ובגמ' פליגי אמוראי בשמות ענמה אי הוי כפחות משמות והגיעו וה"ק פיתח מן הבית כור שמוט וכ"ש פחות משמות הגיעו אבל יותר משמות ולמטה עד שמוט ולא שמוט בכלל ינכה או דלמא שמוט כיתר משמות וה"ק פחות משמות

הגיעו כלומר אם יש אונאה צייהין פחות משמות כגון שהותיר או חסר פחות משמות הגיעו אבל יותר משמות עד שמוט ושמות בכלל ינכה: **ינכה**. מן הדמים ואם הותיר יחזיר לו קרקע. והאי שמוט לאו משום דין אונאה דאין אונאה אלא למטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה שאם מכר לו שזה פרוטה בזמנה או שזה מנה בפרוטה הגיעו אלא שיעורא דרבנן היא דהכי מחיל איניש היכא דאמר בסימניו ובמצריו טפי לא מחיל: **גב' שסות**. הגיעו כפחות משמות היכא דל"ל בסימניו ובמצריו (א) וה"ק פחות משמות ושמות הגיעו דהאי דקתני פחות משמות הגיעו היינו פיתח מן הבית כור שמוט וכ"ש פחות משמות הגיעו. וממתני' דקתני עד שמוט ינכה משמע ליה לרב הונא עד ולא עד בכלל ולרב יהודה עד ועד בכלל: **מיציני**. לרב הונא: הכי גרסינן בתוספתא (פ"ו ה"ח) **בסימניו ובמצריו פיתח שסות או הותיר שסות כשום הגיעו**. בכתובות צפיק אלמנה ניונות (דף כט:), תנן שום הדיינין שפחתו שמוט או הותירו שמוט מכרן בטל. שום הדיינין ב"ד שירדו לשום נכסי יתומים למכרן לנזון האשה והבנות: **והא שום הדיינין**. דטעות שמוט דידהו הוי ציטול מקח כיתר משמות כדתנן צפיק אלמנה ניונות כדפרישית וכיון דמדמי שמוט דמכירת בית כור דמתני' כשום הדיינין אלמא כיתר משמות הוא ויחזיר וקשיא לרב הונא. והאי דקתני הגיעו לקמיה מפרש לה שפיר: **אמר לך רב הונא ולטעמך הגיעו קסני**. דמשמע דהוי כפחות משמות ואדמקשית לי מרישא תקשי לך מסיפא אלא ודאי ה"ק פיתח שמוט או הותיר שמוט הגיעו כשום הדיינין דאמר' נמי הגיעו ורשב"ג הוא דפליג בכתובות ואמר א"כ מה כח ב"ד יפה ולכן הוי מכרן קיים והגיעו דקתני הכא אתרוייהו קאי דהוי שמוט דידהו כפחות משמות וקשיא לרב יהודה. ואמר לך רב יהודה לדידי נמי ל"ק דאיכא לתרוצי כשום הדיינין ולא כשום הדיינין

כו' דהאי דקתני הגיעו לאו משום דשמות הוי מחילה כפחות משמות הדיינין ה"מ בשמות כי היכי דבשום הדיינין לא הוי מחילה ה"נ לא הוי מחילה ולא כשום הדיינין דבשום הדיינין הוי השמות ציטול מקח כדתנן התם מכרן בטל ואילו הכא הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר כדתנן במתני' עד שמוט ינכה ואתא לאשמועינן אע"ג דדמו להדדי דבתרוייהו שמוט כיתר משמות אפ"ה התם ציטול מקח ואילו הכא המקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד חוזרין מכל מה שעשו אבל הכא דתרוייהו חפצים בזמכר זה למכור זה ליקח המקח קיים והאונאה יחזיר. כן נראה בעיני שיער זה וכן עיקר דליכא הכא תיובתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וה"נ מסתברא דמתרלינן כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו' ואין כתוב בספרים אלא כשום הדיינין הלכן ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר ולטעמך הוא כו'. יש לשנוות אחרים ואין צהן ממש וזה שלי הוא ועיקר. (והשתא לא איפשט לן אי כרב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשים אמר לך רב הונא ולטעמך הא מתרלתא היא משבשתא היא דקתני הגיעו דאי שמוט כיתר משמות דמי ינכה איבעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיינין לשמות דלא יהצינן ליה ו' ומחלה לכור ולא כשום הדיינין הוא דאילו כשום הדיינין שמוט בטל מקח ואילו הכא הגיעו דעד שמוט ושמות ענמו הגיעו וללשון זה כתוב בספרים אלא כשום הדיינין ולא כשום כו': **אמר ליה**. ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמוזנא לך הויה עשרים גריו מישחא עשרים סאין מדתה וכגון דאמר ליה בסימניו ובמצריו ולא הוי אלא חמיסר דהיינו פחות רביע: **אמר ליה**. אצוי לרב פפא סברת וקצילת: **הני מילי**. מתניתינן היכא דלא קים ליה ללוקח בזמנת השדה אבל מר קים ליה בגויה מכיר אתה שדה זו ויודה היית שאין זו אלא חמשה עשר וכיון דידעת מחלת והכי הלכתא:

קו.

דלא מהדר דהר ציה אלא פרושי קא מפרש וה"ק ליה צי"צ זהוצים לשנה' ומשום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הולך להתנות שהיה לו ליתן לסוף כל חדש דינר מאותן יי"צ זהוצים שהוא חייב לשנה" וכן יש לפרש כהשאל (ב"מ קב:), ואינטריך כל תלת מילי דרב דההוא דאיסתירא

אית למימר דלא הוי מטעם תפוס לשון אחרון אלא משום דפרושי קא מפרש כפירוש רש"י ומההיא דהמשכיר נמי לא שמעינן דתפוס לשון אחרון דאיכא למימר פרושי קא מפרש כפי' הקונטרס או משום דסבד כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא הלכן אינטריך ההיא דכור בשלשים סאה בסלע דראשון ראשון קנה ואי מההיא הוה אמינא משום דתפסי אפי' אפיך מושך דהנן דיחוי לאו עיקר טעם ניניהו ואינטריכו נמי שלשה מילי כוליהו ולא ידע ר"י דמנא לן א"כ דסבד רב דתפוס לשון אחרון אלא נראה משום דהנן דיחוי לאו עיקר טעם ניניהו ואינטריכו נמי שלשה מילי דשמואל דמההיא דלוקי שמואל צבא באמצע החדש הוה אמינא כדדחי לעיל ר' אבא דפרושי קא מפרש ולעולם בעלמא תפוס לשון אחרון וההיא דראשון ראשון קנה הוה אמינא משום דתפוס לשון אחרון הוא כמו

לרב להכי אינטריך לאשמועינן אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שכלשונות וההיא דצבא באמצע החדש אינטריך לאשמועי' דזו ולא סבירא ליה ולפרש המשנה וההיא דראשון ראשון קנה דאינטריך לאשמועי' דתפיסה שלו תפיסה היא דמההיא דהמשכיר לא שמעינן תפיסה דאיכא למימר משום דאורי ליה: **ה"ב גרסי' פחות משמות הגיעו עד שרות ינכה**. אבל ספרים דגרסי' פחות (א) משמות הגיעו יפרש רב יהודה פיתח עד שמוט ולא שמוט בכלל אע"ג דלא קתני עד ובעינן זה יש בהוצ"ב כמה תהא הסלע חסר' ולא יתא זה אונאה ובעי למימר עד כמה ולגירסא זו קשה דקאמר בגמרא ורב הונא ה"ק פחות משמות ושמות ענמו הגיעו הא להדיא אתיא מתני' כוותיה וא"ת בשלמא רב יהודה דאמר שמוט כיתר משמות ניחא הא דלא תנן שמוט ינכה משום דה"א דיתר משמות מקחו בטל אלא לרב הונא דאמר שמוט כפחות משמות לימני שמוט הגיעו וכ"ש פחות וי"ל דנקט הכי ליתן טעם לדבר דבבר פשוט הוא בפחות משמות ואמר ממילא דשמות כפחות משמות והשתא דלתין להכי לרב יהודה מצינו לשוני סיפא כהאי גוונא: **ה"ג ולטעמך הא הגיעו קתני אלא בשום הדיינין ולא בשום הדיינין כו'**. והכי פירושו אמר לך רב הונא אדמקשית לי תסייעני מדקתני הגיעו דמשמע דשמות כפחות משמות אלא הא דקתני כשום הדיינין לאו משום דליהוי כיתר על שמוט אלא כשום הדיינין לשמות דכמו ששיעורו התם כמו כן שיעורו כאן[[] לאפוקי שלא שיערו ברובע לסאה כמו צהן חסר הן יתר ורב יהודה דאומיב מינה לרב הונא משמע ליה דהכי קתני פיתח עד שמוט או הותיר עד שמוט הרי הוא כשום הדיינין והגיעו דהא בשום הדיינין נמי עד שמוט הגיעו אבל שמוט ויתר על שמוט לא הגיעו: ושמואל

ויעולם שמוט כיתר משמות ויחזיר והאי דקא מדמי ליה לשום הדיינין ה"מ בשמות כי היכי דבשום הדיינין לא הוי מחילה ה"נ לא הוי מחילה ולא כשום הדיינין דבשום הדיינין הוי השמות ציטול מקח כדתנן התם מכרן בטל ואילו הכא המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר כדתנן במתני' עד שמוט ינכה ואתא לאשמועינן אע"ג דדמו להדדי דבתרוייהו שמוט כיתר משמות אפ"ה התם ציטול מקח ואילו הכא המקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד חוזרין מכל מה שעשו אבל הכא דתרוייהו חפצים בזמכר זה למכור זה ליקח המקח קיים והאונאה יחזיר. כן נראה בעיני שיער זה וכן עיקר דליכא הכא תיובתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וה"נ מסתברא דמתרלינן כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו' ואין כתוב בספרים אלא כשום הדיינין הלכן ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר ולטעמך הוא כו'. יש לשנוות אחרים ואין צהן ממש וזה שלי הוא ועיקר. (והשתא לא איפשט לן אי כרב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשים אמר לך רב הונא ולטעמך הא מתרלתא היא משבשתא היא דקתני הגיעו דמי ינכה איבעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיינין לשמות דלא יהצינן ליה ו' ומחלה לכור ולא כשום הדיינין הוא דאילו כשום הדיינין שמוט בטל מקח ואילו הכא הגיעו דעד שמוט ושמות ענמו הגיעו וללשון זה כתוב בספרים אלא כשום הדיינין ולא כשום כו': **אמר ליה**. ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמוזנא לך הויה עשרים גריו מישחא עשרים סאין מדתה וכגון דאמר ליה בסימניו ובמצריו ולא הוי אלא חמיסר דהיינו פחות רביע: **אמר ליה**. אצוי לרב פפא סברת וקצילת: **הני מילי**. מתניתינן היכא דלא קים ליה ללוקח בזמנת השדה אבל מר קים ליה בגויה מכיר אתה שדה זו ויודה היית שאין זו אלא חמשה עשר וכיון דידעת מחלת והכי הלכתא:

והא

עין משפט ונר מצוה

בח א ב מיי פכ"ח מה'ל מריה הלכה י' קמג עשין פב טו"ע ח"מ סימן ריח סעף טו:

רבינו גרשום

פ"ם בסימניו ובמצריו. של שדה הראה לו המוכר ללוקח דאמר ליה בית כור עפר בסימניו ובמצריו אני מוכר לך הואיל והראה לו סימניו ומצריו גמר וקנה אפי' פחות שרות כל השדה הגיעו. משום דסימניו ומצריו קא מקני ליה כעין שהוא וער שרות פחת ינכה לו מן הדמים. כלומר אם פחת לו יותר משות בגון שליש ארבע או חומש עד שרות מן השדה ינכה לו מן הדמים. כנגד הפחת: רב הונא ורב חסדא פליגי א' אומי' דקתני עד שרות ינכה רב הונא אמ' שרות כפחות משמות. דכי היכי דפחות משות כגון שמינית שביעית הגיעו הכי נמי פחת שרות עצמו הגיעו דלא ינכה לו דהכי קאמר מתני' פיתח שתי' הגיעו אבל אי פיתח שליש או רובע או חומש או עד שרות מן השדה ינכה אבל שרות דמועט הוא הגיעו משום דעד שרות ינכה ולא השותות בכלל (דעד השותות אמרי' ולא עד בכלל), ורב יהודה אמר שרות עצמה כיותר משמות דמי. דכי היכי דיותר משותות ינכה דאי פחת לו שלישית ורביעית וחמישית דינכה לו ה"נ שרות עצמה ינכה לו דהכי קתני מתני' פחות או הותיר שרות ינכה או הותיר שרותות: להיכא דמכר לו קרקע: הרי הוא כשום הדיינין. דאי שימר דיינין (מעות) [קרקע] של יתומין וטעו שרות בטל מקח: והא שום הדיינין. להיכא דטעה שרות דמי כמאן דטעי ויתר משותות וקשיא לרב הונא דאמר שרות כפחות משותות דמי הגיעו ולא השותות בכלל ינכה והכא קתני דשותות כיותר משותות דמי וכי היכי דיותר משותות בטל מקח ה"נ שרות עצמה דעד ועד בכלל הוא: אמר לך רב הונא ולטעמך. הא מתרצתא היא משבשתא היא דקתני הגיעו דאי כיותר משותות דמי ינכה מיבעי ליה למימר ואמאי קאמר הגיעו: אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיינין ולא בשום הדיינין כשום הדיינין לשותות ממש ולא היכי ליה ו' קבין ומחצה לכור ולא גבי מקח ומככר כשום הדיינין (הוא) דאילו בשום הדיינין שרות בטל מקח ואילו הכא הגיעו דעד שרות ושות' עצמה

(א) נראה דל"ל פליגי כפירושא דקתני עד שמוט.